

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.034 у Хмельницькому
університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

ГАЛУС Олени Олександрівни на дисертацію

МАРТИНЕНКА Дениса Руслановича на тему «Адміністративно-правові засади забезпечення транспарентності в діяльності органів публічної влади», поданої на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Конституція України, проголошуючи правовий порядок в Україні, встановила, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Визначаючи правовий статус органів публічної влади, законодавство закріплює принципи їх діяльності, основоположними з яких виступають прозорість, відкритість та гласність. Дотримання цих принципів в діяльності органів публічної влади є актуальною вимогою суспільства та сучасного розвитку нашої держави як демократичної та правової. В умовах воєнного стану питання забезпечення транспарентності в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування набуває нових ознак.

Обрана дисертантом тема для дослідження є актуальною і торкається широкого кола питань удосконалення адміністративно-правового регулювання транспарентності діяльності органів публічної влади. Враховуючи складність завдань та специфіку функцій, покладених на органи публічної влади, вирішення усіх проблемних питань має відбуватися в рамках комплексного науково обґрунтованого підходу, підпорядкованого єдиній меті – створення належних умов для транспарентності діяльності органів публічної влади, їх подальшого розвитку в демократичному руслі. Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дане дисертаційне дослідження МАРТИНЕНКА Дениса Руслановича, що свідчить про його підвищену актуальність, науково-теоретичну і практичну цінність.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна.

Проаналізувавши анотацію та текст дисертації, зміст публікацій МАРТИНЕНКА Дениса Руслановича, можемо зробити висновок про те, що наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації мають достатній ступінь обґрунтованості, відповідають меті та завданням роботи, що забезпечується адекватністю обраних методів дисертаційного дослідження.

Сформована структура дисертації дала можливість здобувачу послідовно і комплексно проаналізувати широкий спектр питань, які стосуються адміністративно-правових засад забезпечення транспарентності в діяльності органів публічної влади.

Теоретичною основою дисертаційного дослідження стали наукові праці українських і зарубіжних учених у галузі адміністративного та фінансового права, загальної теорії держави і права, а також теорії управління, економічної теорії. При написанні роботи автор опрацював значний (всього 241 джерело) масив наукової літератури, чинного законодавства України та зарубіжних країн, права ЄС щодо забезпечення транспарентності діяльності органів публічної влади. Інформаційною та емпіричною базами дослідження стали рішення Конституційного Суду України, судові рішення Верховного Суду, довідкові видання, практична діяльність інституцій громадянського суспільства. Завдяки цьому дисертація значною мірою набула якості повноцінного дослідження.

Мета дисертаційного дослідження визначена коректно і полягає в конкретизації теоретичного підґрунтя адміністративно-правових засад забезпечення транспарентності в діяльності органів публічної влади, розробці пропозицій щодо удосконалення законодавства у цій сфері для реалізації належного управління. Для досягнення поставленої мети наукового дослідження було передбачено вирішення багатьох завдань, які були успішно досягнуті здобувачем. Зокрема, було конкретизовано методологію дослідження транспарентності діяльності органів публічної влади; визначено історичні етапи становлення транспарентності як правової категорії; уточнено зміст та ознаки транспарентності; визначено елементи правового режиму транспарентності; сформульовано пропозиції щодо реалізації принципу транспарентності в умовах воєнного стану; конкретизовано ознаки суб'єктів публічного управління у сфері забезпечення транспарентності; розроблено пропозиції щодо удосконалення організаційно-інституційного забезпечення транспарентності у діяльності органів публічного управління; конкретизовано адміністративно-правові засоби забезпечення транспарентності у діяльності органів публічної влади; розроблено пропозиції щодо удосконалення законодавства щодо забезпечення транспарентності в діяльності органів публічної влади на підставі аналізу законодавства зарубіжних країн. Об'єкт та предмет дослідження визначені відповідно до встановлених вимог та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблему, не виходячи за межі наукової спеціальності.

Наукова новизна рецензованої дисертації полягає у тому, що дисертаційне дослідження є одним із перших монографічних досліджень, у якому комплексно, на основі сучасних методів пізнання, здобутків вітчизняної та зарубіжної правничої науки, зарубіжного й національного законодавства, розкрито зміст та особливості забезпечення транспарентності в діяльності органів публічної влади, визначено перспективні напрями вдосконалення законодавства у цій сфері. У межах здійсненого дослідження отримано результати, що мають наукову новизну.

Варто звернути увагу на те, що автором визначено фактори, які обумовили необхідність пошуку нової методології впровадження транспарентності у сферу публічного управління: зокрема, роздержавлення, приватизація, дерегуляція, децентралізація, інтеграція України у ЄС та глобалізація; а також здійснено періодизацію історії становлення транспарентності у сфері публічного управління. Також автор вдало охарактеризував транспарентність як правову категорію: 1) як стан інформованості (наявність повних, достатніх та достовірних відомостей) про діяльність, прийняті рішення, акти органів публічного управління будь-якої зацікавленої в цій інформації особи або стан тої чи іншої діяльності у сфері публічного управління (її об'єктів або результатів), що дозволяє будь-якій зацікавленій особі мати повну уяву про них; 2) як інформаційний процес, який представляє сукупність відносин з доступу до інформації; 3) як правовий режим, який складається з сукупності правовідносин з доступу осіб до інформації у сфері публічного управління з належною повнотою, достатністю та достовірністю; 4) як правовий принцип.

Заслугове на увагу пропозиція автора щодо надання електронної публічної послуги без обов'язкового застосування електронного цифрового підпису та надання юридичної сили електронному документу без електронного цифрового підпису у сфері інформаційного обміну з органами публічного управління.

Актуальним і слушним є вдосконалення автором напрямів реалізації принципу транспарентності в умовах воєнного стану, зокрема щодо впровадження системи громадського моніторингу діяльності органів публічного управління в умовах воєнного стану; усунення зайвих бюрократичних процедур у сфері надання адміністративних послуг; цифровізація процесів законотворення, правозастосування та публічного адміністрування.

Практичне значення одержаних результатів у науково-дослідній роботі, правотворчості, правотворчості та освітньому процесі достатньою мірою висвітлене у дисертації і сумнівів не викликає. Передусім практичне значення здобутих результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення чинного законодавства України, а також у практичній діяльності органів публічної влади (Акт про впровадження у діяльність Хмельницької обласної військової адміністрації від 07.02.2023 р. № 99/01-29-926/2023). Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані й у освітньому процесі під час викладання дисциплін адміністративно-правового та фінансово-правового спрямування (Акт про впровадження у навчальний процес Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова від 25.01.2023 р. № 0042/23).

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні результати дисертації відображені у 4 наукових статтях, 3 із яких включені до переліку наукових фахових видань України, 1 в іноземному науковому виданні, та у 4 тезах доповідей,

оприлюднених на науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам, передбаченим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист у належному обсязі відображені в анотації до дисертації, а її зміст відповідає встановленим вимогам.

Оцінка відсутності / наявності порушення академічної доброчесності. У дисертації звернення здобувача до ідей, думок інших науковців містять посилання на відповідні джерела. Порушень академічної доброчесності у тексті дисертації рецензентом виявлено не було.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Не заперечуючи актуальність проведеного дисертантом дослідження, наукову новизну, обґрунтованість і достовірність положень роботи, значний теоретичний рівень, необхідно зазначити, що окремі положення дисертаційного дослідження МАРТИНЕНКА Дениса Руслановича носять дискусійний характер.

1. У підрозділі 1.1 роботи «Методологія дослідження проблем транспарентності в діяльності органів публічної влади» автор приділяє увагу міжнародним рейтингам, які оцінюють окремі аспекти публічного управління: рейтинг простоти ведення бізнесу, індекс сприйняття корупції, індекс економічної свободи, індекс непрозорості. Проте висновки щодо кореляції міжнародних рейтингів та необхідності певних змін у національному законодавстві автор робить тільки щодо індексу сприйняття корупції. Було б доцільним більш ґрунтовно дослідити напрями удосконалення національного законодавства, виходячи з місця України у інших рейтингах.

2. Автор пропонує напрями удосконалення Закону України «Про адміністративну процедуру» та законопроектів «Про нормативно-правові акти» з точки зору нормотворчої техніки, з приводу формулювання дефініцій, стосовно сфери дії та врахування інших інструментів діяльності публічної адміністрації та з приводу їх відповідності національним інтересам та європейським стандартам, а саме: замінити термін «адміністративний орган» на «суб'єкт публічної адміністрації»; закріпити поняття, ознаки, види, призначення, сферу застосування тощо як адміністративних актів, так і таких інструментів, як адміністративні договори, акти-плани, акти-дії; визначити процедурні аспекти прийняття та застосування таких інструментів, як адміністративні договори, акти-плани, акти-дії; виправити недоліки у формулюваннях дефініцій адміністративних актів та нормативно-правових актів, про які зазначалося вище; закріпити принципи прийняття адміністративних актів суб'єктами дискреційних повноважень; встановити перелік суб'єктів нормотворчих повноважень. Проте не всі з зазначених пропозицій безпосередньо стосуються впровадження транспарентності діяльності органів публічної влади. Частина з них стосується удосконалення

термінологічного апарату. Було б доцільним конкретизувати значення таких пропозицій безпосередньо до предмету дослідження.

3. Представлені здобувачем пропозиції щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства доцільно було б узагальнити у вигляді проекту нормативно-правового акту та представити у додатках до дисертаційної роботи.

Слід зазначити, що викладені зауваження переважно мають дискусійний характер і тому суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю питань, що розкриваються автором.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження **МАРТИНЕНКА Дениса Руслановича** на тему «**Адміністративно-правові засади забезпечення транспарентності в діяльності органів публічної влади**» відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для науки адміністративного права, а його автор – **МАРТИНЕНКО Денис Русланович** – заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент:

**доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету
управління та права
імені Леоніда Юзькова,
кандидат юридичних наук, доцент**

Олена ГАЛУС